

ASBEST-MINERALET SOM KAN SPINNES.

Av førstekonservator Inge Bryhni.

I «Kongespeilet» kan vi finne en samtale om merkelige og utrolige ting. Det heter der om Bjørkedalmyra på Møre at alle slag tre som kastes i myra og ligger der i tre vintre blir til stein. Ja, «faren» i dette merkelige læreskriftet fra 13. århundre kan endog berette at han har hatt i hendene sine mange stykker som har vært stein der de har stått nede i myra og tre der de har stått over..... Forsteinet tre er ikke kjent fra Møre, men i Bjørkedalen på Sunnmøre er det noe som minner til forveksling, nemlig asbest. Asbest opptrer både på spalter og som lag i bergartene på begge sider av dalen. Ved forvitring og erosjon blir de relativt motstandstykdige stykkene av asbest liggende igjen i elveleier og langs strandkanten. Asbeststykkene fli-

ses lett opp, og kan ofte få et brunlig overtrekk av jernoksyd når de har ligget i jorden eller i vann en tid. Det er derfor meget sannsynlig at samtalen i «Kongespeilet» dreide seg om asbeststykker som var plukket opp fra myra. Under betegnelsen «asbest» skjuler det seg en rekke forskjellige mineraler fra serpentin- og amfibolgruppen som har til felles at de er utviklet som tynne fibre. Den fibrige utviklingen betinger anvendelsen av asbest til varme- og syrebestandige tekstiler, filtre, kabelkledning, særlig seigt papir, papp og som tilsetning til sement- og plastprodukter. Riktig fin, spinnbar asbest har flere centimeter lange, bløte elastiske fibre med en tykkelse på mindre enn en tusendels millimeter. Alt i alt

NORSKE MINERALHANDLERES FORBUND

— STIFTET 1982 —

B.B. PRODUKTER
BERGKRISTALLEN
B. GJERSTAD A/S
BJØRN STRØMNÆS
EINAR FIVELSDAL
FROLAND MINERAL CENTER
GEO-HOBBY A/S
GRENLAND STEINHOBBY
JOHANSSONS STENSLIPERI

KENT'S A/S
KONGLOMERAT, ELLEFSEN & CO.
NORSK STEIN-HOBBY
STEINHAUGEN, JENSEN & CO.
STEINKJELLEREN ROCK-SHOP
STENBODEN
STRYN STEINSENTER
THULITTEN STENHUS
TORGEIR T. GARMO

Sekretariat:
Postboks 30
N-4820 FROLAND

produseres det over 3 millioner tonn asbest til tekniske formål rundt om i verden. De tynne asbestnålene har imidlertid kreftfrembringende egenskaper og søkes nå erstattet av andre stoffer.

Serpentin-asbest er hyppigere og har større økonomisk betydning enn de øvrige asbest-typene. Det best kjente serpentinmineral heter chrysotil, og dette opptrer ofte i årer av silkeglinsende fibre i bergarter som olivinstein, serpentinitt og kleberstein. Fibrene er som regel orientert vinkelrett på årens begrensningsflater og man kan få inntrykk av at asbesten danner en «tanngard» i bergarten. Dersom det har vært bevegelse i bergartmassen langs as-

beståren, kan fibrene bli meget lange opptil 1 meter -, eller sterkt forvridd. I naturen foregår det stadig forandringer, og et mineral vil kunne ha en komplisert historie. En åre av serpentin-asbest vil kunne være dannet samtidig med sidebergarten fra bergarter som var der tidligere, eller den kan være blitt til ved avsetning på en spalte fra oppløsninger som har sirkulert i bergmassen. En sjelden gang har asbesten selv undergått forandringer, det opprinnelige hydrogenholdige magnesiumsilisiumdioksyd og blir da til halvdelstenene tigerøye og kattøye. I disse populære smykkestenene er det spor etter den opprinnelige asbesten som betinger det etterlengtede skimmeret.

MESSETOMBOLA

Husk å ta med, eller sende merkede stuffer til NAGS tombola-stand på messen.

VEL MØTT!!

BYTTE - SALG - KJØP.
INTERESSERT I NORSKE
MINERALER.

Meget rimelige priser.
 Skriv gjerne.
 Kan sende prislister og vareliste.

RÅSTEIN — INNFATNINGER
KJEDER — ARMBÅND — NÅLER
GAVEARTIKLER — GODT UTVALG
MINERALER STORT UTVALG
NORSKE — UTENLANDSKE

Åpent alle dager
 Fra 14.00 til 18.00.
 Lørdag 10.00 - 15.00
 Mandag stengt.

VELKOMMEN TIL

BERGKRYPSTALLEN

ØIVIND LARSEN
 Robergrønningen. N. Eik. 3109 Lofts-Eik

Også bostedsadresse. Tlf. 033/68773.